

74803522-1	16/10/2020	ישראל היום!	כותרת	עמוד 19	1	24.17x34.05
עד - ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה בהביתנחומי הרצלי - 84260						

יעקב נגל | פרשת הצוללות: אמת ועובדות מתחת למים

הצוללת תנין
צילום: נפיר זיו

יעקב נגל

אמת ועובדות מתחת למים

בשום שלב לא נטען שצריך תשע צוללות, לא היה מסמך מסתורי שגרם לסערה, ומזכר ההבנות אושר פה אחד בקבינט • כשמדברים על פרשת כלי השיט מגרמניה, לא מספיק לספר את האמת – צריך לספר את כל האמת

הפרשה, שאותה ממשיכים לכנות בטעות "פרשת הצוללות" במקום "פרשת כלי השיט", מסרבת לרדת מהכותרות, מסיבות השמורות עם אלו שרוצים בכך. הפעם היו אלה תצהירים לבג"ץ, כתבות וראיונות של כאלו שיודעים אבל לא אומרים את כל האמת, וגם כאלה שממש לא יודעים וממחזרים.

לא מצאתי בפרסומים כמעט שום דבר חדש, שלא נבדק על ידי גורמים אובייקטיביים ונמצא כלא רלוונטי. מה שכן בלט היה השימוש במילים בומבסטיות כגון "שורת עסקאות ענק", "בזבוז של מיליארדים", "הפרשה החמורה ביותר בתור לדות המדינה" והתבטאויות נוספות שרחוקות מהמציאות שאני מכיר.

אין כאן הבעת עמדה על דרישות המוע"ל לות בהקשר לפרשות, ובטח לא על החקירות המעמיקות שניהלו הסמכויות האמונות על כך, ואני סומך על מסקנותיהן בפרשות אלו. ברצוני קצת להציג את העובדות הנכונות, כפי שאני מכיר אותן באופן סובייקטיבי, כי לא מספיק לספר את האמת, צריך לספר את כל האמת.

חמש לא תשע צוללות

האמת בנושא רכישת הצוללות החדשות (שבע-תשע) מעוותת בצורה הגדולה ביותר. זה שנים נדונה בחדרים סגורים השאלה הלי גיטימית מהו מספר הצוללות הנדרש למדינת ישראל – חמש או שש צוללות. ברור שחמש זול יותר לרכוש ולהחזיק, ואילו שש יעניקו מענה מבצעי טוב יותר. טועה ומטעה מי שמשווה בין סד"כ המטוסים או הטנקים לסד"כ הצוללות ומ"תעקש כי ההחלטה שמתערפת בין מספר הכלים השונים היא בידי הרמטכ"ל. עמדת הרמטכ"ל ומפקדי הורועות חשובה מאוד, אך צוללות הן נשק אסטרטגי ולכן ההחלטה צריכה להתקבל על ידי ראש הממשלה והקבינט, לאחר ששמעו את כל השיקולים של גורמי המקצוע.

לאחר דיונים מקצועיים הוחלט שסד"כ הצור"ל לות בראייה ארוכת טווח יהיה שש. לצה"ל ולמשהב"ט נשמרו הזכות והחובה להעלות מחדש לדיון את הצורך כשתגענה שלוש הצור"ל לות החדשות, וכך גם נבנה תהליך ההצטיידות. בשום נקודת זמן שהייתי שותף לה, לא דובר

על תשע צוללות, או על כל סד"כ גדול משש. במסמך המצוטט בתקשורת (הנחיות לתר"ש מאוגוסט 2015) נקבע כי צריך להיערך לרכש של עוד שלוש צוללות; מי שמפרש אותו כהנהייה להגיע לתשע צוללות – מטעה ויודע זאת. דובר על רכש של שלוש צוללות נוספות כדי להחליף שלוש קיימות.

” צוללות הן נשק אסטרטגי ולכן ההחלטה צריכה להתקבל על ידי ראש הממשלה והקבינט, לאחר ששמעו את כל השיקולים של גורמי המקצוע

בעבודת מטה מאוקטובר 2015, שנערכה במל"ל בשיתוף מלא עם ראש האגף האחראי לנושא במשרד הביטחון לקראת נסיעת רה"מ וראש המל"ל יוסי כהן אל אנגלה מרקל, נקבע שחייבים לחתום בהקדם על המחויבות הגרמנית למכירת שלוש צוללות (והשתתפות גרמנית בעלות), ולא – לא נהיה מוכנים בזמן. זאת לא עסקת מיליארדים "שעוד מעט נחתמת" (כפי על היא לא נחתמה עד רגע זה והמו"מ נמשך), אלא שיחות על קבלת מחויבות גרמנית למכיר רה ולהשתתפות בעלות, כאשר לישראל הזכות בכל רגע לוותר על מימושה.

כדי לקבע מחויבות גרמנית ולעמוד בזמ"נים, היה צריך לחתום במהירות על MOU, שהוא בעצם הסכם מדיני, ולהתחיל במו"מ בין משרדי הביטחון והמספנות. כולם הסכימו שזו הדרך, כולל נציגים בכירים מאוד של משרד הביטחון, ומוזר אם הנהלת המשרד טוענת שלא ידעה על כך. נבנתה ונכתבה תוכנית החלפות מפורטת בין הצוללות החדשות לישנות, ומ"עולם לא דובר על תשע צוללות. רה"מ וראש המל"ל יצאו לפגישה עם הקנצי"לרית באוקטובר 2015 וקיבלו את הסכמתה הע"קרונית להגיש בפברואר 2016 טיוטת MOU. עם חזרתו לארץ עדיין רה"מ את הקבינט.

חמש לא תסריט הוליוודי

עם כניסתי לתפקיד ראש המל"ל בפועל, בינואר 2016, משימתי הראשונה היתה להכין

את הפגישה עם מרקל בפברואר 2016. נכתב בה טיוטה על בסיס הסכמי עבר והיא הועברה להערות מנכ"ל משרד הביטחון. טיוטה זו היא אותו "מסמך מסתורי שנפלט ממכשירי הפקס האדום והקודש במשרד הביטחון וגרם לסערה במשרד", כפי שכתב בדרמטיות של תסריט הוליוודי מר רונן ברגמן ב"ידיעות אחרונות". בטיוטה מקובעות המחויבות הגרמנית למכיר רת שלוש צוללות וההשתתפות במימון, והער"כרה שישיראל אינה מחויבת לבצע את הרכש. הטיוטה אכן זכתה לתגובה שלילית ממשרד הביטחון, אבל בעיקר מחשש להשפעה אפ"רית על תקציב התר"ש הנוכחי (זאת מעבר לנושא ספינות הנצ"ל, שנכנס לטיוטה בטעות שנבעה כנראה מתהליך לא נכון ב"2015, והן ירדו מהטיוטה בהנחיית רה"מ ברגע שהובאה לידיעתו התנגדות משרד הביטחון).

” העובדות שפורסמו חלקיות ובחלקן לא מדויקות. מי שדרש שהספינות תירכשנה ללא מכרז, לפחות פע"מייים בתהליך, היה משהב"ט. ב"2012 כשביקש לרכוש ספינות קוריאניות וב"4/2013 כשביקש קש לרכוש מגרמניה, לאור הוזהל משמעותית וקביעת חיל הים כי הספינות הגרמניות עדיפות מבחינת איכות, מחיר וניסיון מבצעי. האם הנהלת משהב"ט באותה עת היתה נגועה בשיקולים וזים כשביקשה לרכוש ספינות ללא מכרז? מובן שלא.

משרד הביטחון ביקש לרחות את תהליך המו"מ בשנה ולהשאיר אופציה עתידית לה"גיע לסד"כ של חמש צוללות ולא לשש. כל השינויים שמשרד הביטחון ביקש, למעט הרי"חיה במועד תחילת המו"מ, הוכנסו לטיוטה שאיתה נסע אחר כך ראש הממשלה לפגישה השנייה עם מרקל, ובה סוכם להמשיך במו"מ בין שתי המדינות. עם החזרה לארץ עדיין ראש המל"ל במ"סמך מסווג את צמרת משהב"ט, ובו התייחס מפורשות לבקשת ראש האגף הביטחוני-מדיני דאז, עמוס גלעד, לדאוג בפגישה כי נושאים הקשורים למכירת הצוללות למצרים יישארו באחריותו. רה"מ עדיין את הקבינט גם בתור"צאות הפגישה השנייה.

בניגוד לפרסומים, מפברואר עד מאי 2016 נמשך המו"מ ברציפות בהשתתפות נציגי משהב"ט, שאותם קבע המנכ"ל. טענות על עקיפה ועל מידור גורמי המקצוע במשרד,

כולל מנה"ר, אינן נכונות. מנכ"ל המשרד החד"ליט בצדק שאין צורך במנה"ר מכיוון שמדובר במו"מ מדיני ולא מקצועי. סוכם שאחרי החתימה מה ייכנסו מנה"ר לתמונה, וכך היה. החתימה על מזכר ההבנות הובאה לקבינט, לא בחופזה, ואושרה פה אחד בתמיכת שר הביטחון וצה"ל, בראשות הרמטכ"ל דאז גדי איזנקוט. איני מכיר עבודת מטה של המל"ל מקיץ 2015 שהסתיימה בהחלטה על חמש צוללות. הצורך המבצעי ברור, אך ההחלטה נתונה תמיד בידי הקבינט.

ספינות ללא מכרז

בעניין רכש ספינות השטח, הפעילות התי"רחשה בתקופה שבה לא הייתי ראש המל"ל והמידע ידוע לי מעבודת המטה שבוצעה בתי"פקידי כראש המל"ל.

העובדות שפורסמו חלקיות, מתחילות מא"מצע התהליך ובחלקן לא מדויקות. מי שדרש שהספינות תירכשנה ללא מכרז, לפחות פע"מייים בתהליך, היה משהב"ט. ב"2012 כשביקש לרכוש ספינות קוריאניות וב"4/2013 כשביקש קש לרכוש מגרמניה, לאור הוזהל משמעותית וקביעת חיל הים כי הספינות הגרמניות עדיפות מבחינת איכות, מחיר וניסיון מבצעי. האם הנהלת משהב"ט באותה עת היתה נגועה בשיקולים וזים כשביקשה לרכוש ספינות ללא מכרז? מובן שלא.

רק כשהתברר שהגרמנים חוזרים בהם מההוזהל, בגלל סיבות פוליטיות, ביקש משהב"ט לצאת למכרז. רה"מ פעל באמצעים מדיניים לקבל הוזהל מול הקנצלרית. משרדו העביר למשהב"ט את ההסברים לצור"ך בעצירת המכרז. בניגוד להנחיה מפורשת בכתב מהמזכיר הצבאי של רה"מ, יצא משהב"ט באמצע "צוק איתן" במהלך לא תקין למכרז, אף שנאמר לו כי רה"מ והקנצלרית סיכמו עקרונית על הוזהל. או אולי צריך לחקור"דווקא את ההתנהגות הלא תקינה הזו. בפועל, כשהסיכום בין רה"מ לקנצלרית הגיע בכתב, בוטל המכרז על פי בקשה בכתב של שר הביטחון ומנכ"לו.

תא"ל (מיל") פרופ' יעקב נגל כיהן כיועץ לביטחון לאומי של ראש הממשלה נתניהו וכראש המל"ל עד 2017